

„ЗАСТАВА“ излази два-
пут у недељи, средом и
суботом.
Цена је на годину 10 фор.,
на по године 5 фор., на чет-
врт године 2 фор. 50 новч.
а. вр. за Аустрију, а за Ср-
бију на годину 100 гроша,
на по год. 50, а на четврт
године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Оглас се рачунају до коли-
чини врсти, које из гармонично
заузимају, и за сваку врсту
плаћа се за први пут 6, за
сваки даљи пут 4 новч. Осим
тога за жиг увек по 30 новч.
Допис се шаљу уредништву
а предплата администрацији
„ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Pala-
in-Gasse Nr. 19 I. St. 22.

БРОЈ 66.

у Пешти, у суботу 24. септембра 1866.

ГОДИНА I.

„Застава“ ће и од октобра излазити у Пешти,
све докле је изгледа да ће се угарски сабор наново
сазвати, и докле би овај трајао ако би се сазвао.

Са отварањем угарског сабора настале би прилике
за решење домаћих питања царевине, која је састав-
љена више од Славена него и од које друге расе; у
толико вредније за наше читаоце, да у самом месту
тога сабора излази лист који би имао да црта облик и
излаже унутрашњост сабора.

Избивена из свог немачког положаја, Аустрија
данас мање може него икад да стоји непомична према
догађајима у источној Европи, који наговешћују
скори преображај ове. Преображај тај тицао би се не-
посредно и србског народног живота, а Пешта би била
оном точком, на којој би извирала аустријска источна
политика: дакле и зато још сматрамо да је вредно, да
овде продужимо печатање „Заставе“.

Нама ће бити сва брига да „Застава“ мужански
заступа интересе и част србског народа. Сретни смо
што данас можемо казати, да се уздање наше у јавном
послу неограничава тек на неколико сарадника, него
се простире докле се шири братинско коло целокуп-
не омладине србске. Омладина та посведочила је
својом скупштином у Новом Саду, да има на коме Срб-
ство остати; а ми смо готови на сваку жртву, да би
наш лист послужио за светло огледање заједничких
тежња и усиљавања свију на којима Србство остаје.

Ето са каквом приномом ступамо у последњу чет-
врт „Заставине“ прве године.

Од многих послова у неколиким јавним заведе-
њима народним, и тужно потресен смрћу двају синова
својих у неколико недеља, властник и уредник овог
листа, др. Светозар Милетић, није могао у по-
следње доба сву снагу своју посветити „Застави.“
Он ће се бринути да то накнади у важном времену које
настаје.

Имамо признати, да се у досадањем разашањању
„Заставе“ нису могле избећи извесне омашке и неис-
правности; те омашке и неисправности заиста нико-
ме немогу толико немиле бити као нама самима. Упо-
требићемо све што треба, да их у будуће небуде; а
молимо сваког оног, који је на наш лист предплатио,
па би у чему оштећен био, да нам то одма јави, те да
накнду учинити можемо.

Растући број уписника на „Заставу“ рабри
нас да удвојимо своје силе у цели обстанка и унапре-
ђење листа који тежи да буде што јаснији и подпунији
тумач србских чувства, жеља и потреба. Али да неби
тајобстанак и то унапређење стало за оним што од
на: независи, молимо да сви који се упишу на „За-
ставу“, на време шаљу предплату. Жао нам је што мо-
римо казати: да због нагомилане вересије, за прошле
четвртине године нисмо у стању више слати лист ни-
јме од кога предплату у готовом непримимо.

Цена остаје као и досад:

На годину 10 фор. или 100 гроша.

„ по год. 5 „ „ 56 „

„ 3 месеца 2 50 п. „ 25 „

Уредништво.

Пешта 23. септембра

Цариградски телеграми о успесима турскот ору-
жја у Кандији нису потврђени. Напротив осведочава
се растућа сила народног покрета на истом острву. По
једном телеграму из Крфа од 14. т. м., четири окру-
га на источном крају Кандије, који досад још небеху
на оружје устали, сад су се придружили осталим бор-
цима за одбрану народне ствари. Даље исти телеграм
гласи, да су народне чете у Кандији изишле из горе,
по којој су се досад купиле, па се таборе у отвореном
пољу под зидовима саме Канеје; толико поуздања оне
имају у своју сопствену снагу. У другом, још новијем
(од 18. о. м.) телеграму из Крфа јавља се, да је у Кан-

дији била нова битка, 7000 Грка ударили су на 17000
египатских војника који Турцима помажу; ови су уз-
бијени до мора, где су их турске лађе примиле. Што
још даје вере, да народни устанак у Кандији пре на-
предује, него назадује, то је магла мена у правцу ца-
риградских телеграма. Ти телеграми, који до јуче за-
даше у Кандији све на јакој оружаном сили турској,
данас ни спомена о тој сили, него сву пажњу приви-
вају на „дипломатски протест и великодушност“ му-
сломанске владе. Тако из Цариграда телеграфисти 13.
т. м., да је порта дала на знање представницима стра-
них сила, да би она одма прогласила опроштај (амни-
стију) за све Хришћане у Кандији, који су на оружје
устали, чим би ови примили предлог њеног посланика,
Мустафе-паше, па би оружје положили. Међутим, као
што смо већ јавили, Хришћани у Кандији озбиљно о
себи суде, и одбијају предлоге и обећања из турских
уста, обесвећених толиким досадањим неверствима; они
се заричу, да живи неробују више горему од себе. Што
се тиче дипломатског протеста турског, француски ли-
стови, који обично знају шта се у Цариграду ради, ве-
ле, да је исти протест као нека споменица (меморан-
дум) управљен на четири велике силе европске. Тур-
ска влада, уверавала би у својој споменци, да је она
Кандијотима учинила све разумне уступке, а готова је
и да прими њихове предлоге, за све праведне измене,
што се тиче управе земаљске; али Кандијоти неће ви-
ше ни да говоре с њом, а камо ли да би хтели мирити
се; они би желели да се сасвим од Турске отргну, ве-
ли се у истој споменици, па се додаје, да ће се порта
тој жељи њиховој свим силама одупирати.

Ваљда да би оправдали противхришћанску по-
литику париске владе на Истоку, француски листови
почињу доказивати, да покрету Кандијота још није би-
ло време; „Европа, говоре ти листови, ваља да се од-
мори мало после крвавог немачког рата, није она да-
нас докона да решава источно питање“ Хришћани на
Истоку и нетраже да Европа брине њихову бригу; сво-
јим оружаним покретом они дају доказа, да своје пи-
тање собом решавати желе; нека се Европа слободно
одмара; њена непомичност спрам Хришћана на Исто-
ку неби овима тако тешко падала, колико их болети
мора, кад осете, да му хамедански притисак коме
су жртва, нема свога извора само у Цариграду, него и
у Паризу и Лондону. У осталом, и ко је та Европа што
неби првенила од стида, да тражи свога одмора на ро-
бовским грбинама више од дванаест милиона синова
својих?!

Неки страни листови говоре о руском утицају на
Истоку као једином извору хришћанског покрета. Прича
се, да је турска полиција недавно нашла 6000 пушака
у манастиру Атосу, куд је руски посланик у Цари-
граду, Игњатијев, чешиће одлазио; додаје се још, да је
порта ових дана послала свом посланику у Петрограду
налог, да представи руском двору, како она има у ру-
кама доказа, да руски конзул у Канеји, по имену Дена
дрино, подстицава покрет у Кандији. И да би било
истине о томе што се говори о руском утицају на Исто-
ку, правда иште да се призна да источни Хришћани
имају своје чувство и своју свест о својим људским пра-
вима и о својој несретноме стању под печовечним при-
тиском Турчина. И кад је то тако, онда зашто вечито
приписивати руском утицају покрет на Истоку који је
чисти израз унутрашње нужде, природно отивање жи-
вих душа од мука на које их варварска сила меће?

По гласовима из Париза, неће бити дипломатских
састанака у Бијарици, о којима се у последње време
било чуло. Цар Наполеон очекује се отуд натраг у
Париз 29. т. м., а ни за Бизмарка ни за Горчакова непо-
тврђује се да ће до тог времена у Бијарици доћи.

Из Берлина јавља се 20. о. м. као поуздано, да
су Русија и Прусија у највећем пријатељству. Прусија
би нарочито радила да то пријатељство остане дуго-
трајно, а Русија радо прима пруске представе у том
погледу. Један део американске флоте, на којој су се
изванредни посланици, С. Америке били довели у
Кронштат, добродо је у пристаниште Кила, које је
данас пруско. „Ендеп. белж.“ дознаје, да је принц
Адалберт, пруски адмирал са својим официрима доче-
као и поздравео американску флоту на њену путу из
Русије у Америку. И то се узима као знак доброг спо-
разумљења и пријатељства између Прусије и Русије,
па следователно и С. Америке.

У накнаду томе лондонски листови пишу из Париза
о пријатељству и савезу између Француске и Аустрије.
Дознало се извесно у Паризу, вели се, да Русија при-
купља војску на јужној граници својој, па је учињено
што треба да би се утврдило споразумљење између
бечке и париске владе, нарочито што се тиче источног
питања.

По бечким телеграмима, уговор о миру између
Аустрије и Италије био би већ потписан. Италијански
лист „Провинција“, уверава да ће први посао после
тог уговора бити да народ у Млетачкој обштим гласом
реши своју будућност. А питање на које би се купили
гласови у Млетачкој, било би овако: „Хоћете ли да
припадате уставној монархији краља Виктора Еману-
ила II., краља од Италије и његових законитих на-
следника?“

Берлинска „Провинц. кореспонденција“ обара глас
који се у последње доба био разнео из Беча о блиском
закључењу мира између Саксонске и Прусије. „Није
истина, каже се у том листу, да се у преговорима прус-
ско-саксонским приближило неком споразумљењу, по
коме би се Саксонској чиниле знатне уступке, по
коме би се над осталим државама које ће сачињавати се-
верни немачки савез. Услови пруски за мир са Саксон-
ском изведени су из саме природе ствари; они имају
за циљ да се добије јемство: да се неможе обновити
она опасност, која у почетку последњег рата грозна
ше Прусији и северној Немачкој. Докле се не добије то
нужно јемство, неће се закључити уговор о миру са Сак-
сонском.“

Бечки листови саопштавају протест краља хано-
веранског противу заузимања његове земље од стра-
не Прусије. Тај протест послан је 11. т. м. европским
дворовима; у њему се иште подпора ових „противу
силе, која право протире.“ Краљ у исто време изјављу-
је, да се никад неодриче својих владалачких права, да
сматра све послове Прусије за ништа и као незаконите,
а узда се у правичност своје ствари.

Званични берлински лист обзнањује, како ће се
управљати освојеним земљама, докле се у њима неу-
веде пруски устав (што има да буде 1. октобра 1867.).
Споменути земљама остављају се до тог времена њи-
хове досадање обштине и судске установе. Послови
које су радила разна министарства истих земаља у-
средсређују се у министарство пруско у Берлину. Ово
ће одредити званичнике који ће га као обласне старе-
шине представљати по освојеним земљама.

Нови француски министар спољашњих послови, б.
посланик у Цариграду, Мустје, дошао је већ у Па-
риз. Досадашњи инглески посланик у Цариграду, лорд
Лајон, премешта се за посланика у Париз. Уз ту про-
мену чује се, да инглеска влада живо спрема своју вој-
ску, на суву и на мору, а опредељено је 20 милиона
фун. штерл. на боље уређење њено. Премештај дипло-
матских заступника из Цариграда у Париз и преобра-
жавање војене управе од стране инглеске и францус-
ке владе у једно исто доба: тумачи се као спремање
њихово за озбиљне догађаје на Истоку.

ДА СЕ УРАЗУМИМО.

Приликом беседе у В. Бечкереку био је на позив
посланика бечкеречког особени састанак бечкеречки
Србаља, где је, ако смо добро ствар сватили, закључе-
чено: да се скупе посланици србски, да се посаветују
и направе петицију (молбеницу) на Њ. Вел., у којој да
се протестује, што се са мађарским представницима и
о нама, а без нас уговара, да се моли, да се и уг. са-
бор и срб. конгрес сазове, па да Њ. Велич. уг. сабору
закључења конгреса србског у виду краљ. предлога са-
обшти, и да исту петицију по могућству сви бирачи
србски потпишу, и исту путем постојеће уг. владе Њ.
Вел. доставе, а посланици да лично ту петицију пред
Њ. Величаством и органима наше владе заступе.

Ми смо се уздржавали о тој ствари своје мињеније
јавности предати, једно из великог поштовања према
В. Бечкереку, према једној од највећи вароши србски,
која у народној свести ни једној другој вароши неу-
ступа, а друго, што смо изчекивали, да се посланици
србски састану, и о томе се посаветују.

Још би о овој деликатној ствари ћутали, да се
нису разна тумачења о том распористрати почела, која
само забуну проузроковати могу.

По нашем мишљењу требало је ову ствар у тешком кругу посланика, па и други Срба, који о јавном животу Срба размишљају, претрести, тим више, што је од таког великог замашаја за даље владање и држање наше, чему је прилике било у седмици, где се и друге скупштине у Новоме Саду држале, па онда по увиђеној потреби резултат у јавност пустити, јавно мњење народа испитати, и у колико би се за добро нашло, исто на подпору позвати.

Овако имамо свршену ствар пред собом, која ни у јавним дистовима, ни у поверљивим конференцијама није претресана, но која је једним маом из једног јавног састанка произишла.

Ми ћемо сад, непрејудукујући ни у чем састанку и закључењу србски посланика, да коју о овој ствари уразумљења ради прозоримо.

Треба пре свега, да знамо шта хоћемо, што је исто тако главно, којим путем и начином то постићи желимо.

Ми у обште хоћемо: да народу и народности нашој политички живот у земљама угарске круне осигурамо. Свест овога захтевања пробила је све слојеве и живце народа србског. Ова је свест исторична стеченина праотаца наши, а политична стеченина устанка србског 1848. год. Ова је свест негована са саборске и публицистичке трибине србске.

Ово захтевање наше добило је течајем догађаја две формуле, да тако рекнемо: формуле максимума (највишег) од чега се више не тражи, и минимума (најмањег) испод кога се не може попустити и непопушта.

Прво се састоји у захтевању, да имамо по историчном праву усредсређену областну скупштину, и областни савет; друго у том, да путем помирљиве, и изравњиве трансакције добије бар србске, т. ј. по народности србској окружене жупаније.

Што нас је принудило, да се и са овим минимумом задовољимо, није само то, што се то са земаљским уставом, и парламентарним суставом лакше у суглас довести може, што дакле с већим правом и изгледом на концесије Мађара рачунати можемо и смео, него и то, што на и било какве свезе међу Угарском и троједном краљевином, она неће и не може тако тесна бити, да би под њом политично и административно усредсређење србско постојати могло — јер баш оне ствари, које би Србе с једне и друге стране Дунава склопчавати имале, нарочито политично-административне, биле би свакако међу Угарском и троједном краљевином у законодавном, управном, па и судском вршку одељене, а где су два вршка, ту једне областне (провинцијалне) инстанције, особито у уставној земљи, бити не може. У таком случају областно усредсређење Србаља могло би се само са повредом земаљске и политичне целокупности једне, или друге краљевине постићи, т. ј. или да србска Бачка и Банат троједној краљевини, или Срем Угарској припадне; онда би се пак налазили на сасвим другом терену, или на уставно сепаратистичном, ако би Бачку и Банат троједној краљевини, или на народно сепаратистичном, ако би Срем Угарској присајединити желели, а за избор једног или другога сад никаквог терена немамо.

Ово нам је јасно.

Сад је питање, како ми стојимо с нашим тежњама према другима уставима, суставима, земљама и народима.

Знамо, да у Аустрији има три системе, које се о превагу, како ће се Аустрија устројити, боре, и да те системе три народа представљају, који по историји, култури, по нужеричној, материјалној, друштвеној и политичној важности својој главне улоге имају: Немци Чеси и Мађари.

Немци се у том слажу, да се Аустрија без обзира на историчне уставе и суставе преустроји, и деле се на централисте, који хоће у већој, и автономисте, који хоће у мањој мери законодавство и владу царевине да уједине. Програм федералиста Немаца још је у повоју.

У централиста је орган законодавног јединства државног парламентаризма, у автономиста делегација, састављена из земаља с ове и с оне стране Литаве, по којој већином гласова закључења доноси — у чему се од Деаковски Мађара разликују, који мајоризирање у делегацији недопушта, него пре монарху решење у руку даје, а од Чеха се разликују у том, што хоће да се делегација преколитава изађе из једног обштег преколитава сабора (пређашњег ужег рајхсрата), а Чеси из поједини земаљски сабора.

Мађари су дуалисте, који хоће самосталност и неодвисност земаља угарске круне према осталим у једном парламенту уједињеним земљама аустријским, и деле се на делегатисте, који својој делегацији решење заједнички ствари поверава, и аблегатисте, који то право свом сабору придржавају.

Чеси су федералисте — али исторично-политичне федералисте, који хоће делегациони сабор за заједничке ствари, а у осталом самосталност поједини — не народа — него земаља, како ји је историја склопчала; они су свој програм територијално консолидовали у том, да се поједине земље (као Ческа, Моравска и Слеска) особено ча главније унутрашње ствари уједине; они су свој програм напоследку политично

развирили, што се изјашњавају, да оно траже, што и Угарска, т. ј. ако се Угарска од каквог заједничког сабора, или мајоризирајуће делегације отргне, да и они никакав обшти преколитава сабор неће — пристали би дакле, место на дуалистичну, а оно на плуракистичну персоналну унију земаља, место на државну федерацију, на конференцију држава.

Овако стоје ствари око нас.

Криза још није прешла, т. ј. монарх се још није ни на једну од ови поједини, или комбиновани система као за основу устројства и владе решио.

Питање, с којом ми системом добивамо?

Народно ни с једном.

Ма која система за основу устројству служила, свака представља територијалну и политичну целокупност уже Угарске, у којој је Бачка и Банат. Ми би по свакој остали те остали централној законодавној политичној, и судској власти Угарске подложни.

По исторично федералистичном суставу имала би истина троједна краљевина, дакле и Срби тамошњи, непосредни уплив у државном центруму, али ми смо на другом месту доказивали, да би Мађари и Немци, федералистично склопчани, превагу у обштем центруму имали, а унутрашњу народну самосталност троједној краљевини ни Мађари не одричу.

Добивамо ли дуалистичним суставом?

Како се узме.

Ако дуализам значи савез Немаца и Мађара, и њиве две централизације с једне и друге стране, онда не добивамо. Ако дуализам значи независно положење Угарске, троједне краљевине и Ердеља, с једне, и друге земаља с друге стране, федерацију сваке групе посебно, што смо ми назвали федерални дуализам, а немачке федералисте зову преполовљен федерализам — онда добивамо; добивамо народно, што ћемо са троједном краљевином у некој заједници бити; а политично, осим гаранције за уставност, која у прагматичној санкцији лежи, такође и то, што ћемо уплив у решењу о крви и повцу имати, и што би така система ширећи уставну слободу нама и другим народностима у Угарској начин и средства на руку дала, да које својом снагом, које мађарским партијним комбинацијама народност нашу политично утврдимо.

Најпосле је овај сустав најпоспешније, да се источно питање, што је за нас меродавно, у србском смислу реши.

Међутим не полагамо акценат (нагласак) на дуализам, но на државну самосталност земаља уг. круне према осталим земљама, па ако и Чеси, Пољаци (с Русинима) Словенци могу да се у народне групе концентрују, и свака исту самосталност постигну, дакле да из дуализма плуризам, или из федерације конфедерација буде, то би се радовали.

Овако конфедерација пак увек ће пре изићи из федералног дуализма, него из чистог федерализма, јер у монархији федерација централизацији државној, а персонална унија, ма из почетка двеју држава, државној децентрализацији нагиње (гравитије). А да Чесима није начело по из опортунитета, до федерализма стајало било, због тога само, да лакше меродавне кругове од централистичне за своју политику добију, показује изјава њива, да би исто хтели, што и Мађари.

Овако дакле стоје главне политичне струје око нас.

Из овога слеђује ово:

Да ми немамо узрока радити што, што би историчном федерализму државном у прилог ишло, т. ј. за устав, за који незнамо, како може изгледати, који ће у последњој линији, т. ј. по преслушању земаља бити октројисан, и који нам народно не даје више, него што уг. устав, нити може ништа дати, који Србе с једне и друге стране Дунава дели.

Да ми истина не можемо и не требамо чист дуализам (мађ.-немачки) да подпомажемо.

Да и пак треба да у периферији уг. устава останемо, а да се трудимо, у њему гаранцију свог народног политичног живота постигнемо.

И по том нам се и само каже, да уставним путем и начином бар дотле поступамо, док овај не буде издрпан.

Уставни је пак пут двострук, као што су и два фактора државног живота; један је радња и уплив на круну, и код групе, други радња и уплив на сабору.

И сад да ово наше питање примеримо.

Шта је повод био покретању у В. Бечкерек у?

Што монарх, и аустријска влада преговарају само с Мађарима о Угарској, т. ј. и о нама без нас.

Преговор се пак води о том, хоће ли се устав од 1848. год. пре ревизије повратити, а нарочито хоће ли се уставни орган круне, т. ј. одговорно министарство пре тога поставити?

Држимо, да ми Срби немамо, и не можемо имати ништа против институције одговорног министарства у обште, и угарског особено. То можда Аустријанцима, и данашњој обестраној влади узкосно бити може, а нама не. Ми и 1848. године нисмо против уг. министарства као таког, него као симбола, и извршитеља закона, који друге народности и језике признавали нису, војевали. Ми смо дакле и сад противу таког министарства, или ти таки особа у министар-

ству, који би програм и сустав био, друге народе у Угарској помађаривати, и не би круни саветовао или од круне признао такве предлоге, који би задовољавајућем решењу питања о народностима поспешни били.

У уставној је држави прерогатива (преимућно право) монарха, саветовати се с ким хоће, и постављати министре које хоће. Ако се монарх само с Мађарима договара, није њива кривица. Ако Мађари, који питање народности за унутрашње, сматрају, т. ј. не за предмет трансакције између Аустрије и Угарске, него за предмет између сабора и краља, ни су о другом договарали се, него о одношењима Угарске према Аустрији — опет с њиве тачке ни су они криви.

Но круна свакако има дужности спрам други народа у Угајској у обште, и спрам Србаља особито. Има и по томе, што јој се ваља бринути за све народе једнако, и по томе, што смо ми на њен позив дошли, и она је нама народне привилегије, или боље рећи народну диплому дала. Њено је настојавати, да се нама правда учини.

Кад би садашњи органи и аустријске и угарске владе заједничком монарху саветовали, да се устав угарски безусловно поврати, и да се монарх ослони на добру вољу уг. сабора и што се аустријски интереса, и краљевски права тиче — онда ми, према забринутости, не би имали пута шта рећи. Али кад органи владе већ о тима стварима напред уговарају, и за њи моралне, а по свој прилици и правне гаранције (предходну ревизију) траже, сада можемо с правом истраживати и захтевати, да и питање о народностима буде предмет преговора, да се и за њи ма и само морална гаранција тражи, а то ће рећи то, да онаки људи буду у министарству, који ће поспешно решење питања о народностима према Аустрији питање унутрашње угарско, али кардинална унутрашња питања као што је и народно, треба да су предмет преговора између круне и будуће владе, као органи круне.

Питање народности не треба да је цена погодбе за интересе аустријске, и крунске прерогативе.

Другим речима, ми имамо и право, и пута, желити да буде тако министарство, и таки министри, који у свом програму и трансакцију с народностима Угарске носе.

Еле са свим је у реду, да се нађе људи наши, који ће монарху молити, да у преговоре о програму министарства и наше питање узети благоизволи — и требало је да Срби који по положењу свом или иначе приступа и поверења код монарха имају, то учине, и да се о том са самим министарским кандидатима у договор ставе. То су од стране Чеха Палацки и Ригер, код Хрвата Штромејер и Мразовић, код Пољака други и без позива чинили. Сваки своју улогу има, нити је добро, ни нужно да ји бркамо.

Мађари таког кораку немогу замерити, једно што је уставан, почем је слободно код круне радити, као што и они раде, а друго, што су они сишли с пута строга правне непрекидности, и већ су се опортуниста ради пре повратка устава упустили и упустиће се у неки трактат о заједничким делима, и пружају ако не формалне (које крунису са слеђују) а оно моралне гаранције за трансакцију. Ако је уставно, о тима стварима напред преговарати, и министарски програм утврђивати, мора бити уставно, ако и ми желимо, да и наше питање предмет договора круне са својим саветницима и једна тачка владиног програма буде с тим више, што се не ради о обичној промени системе и владе.

Други акт радње остаје на сабору, као другом фактору државног и уставног живота.

За овај, а не за први, требаће у своје време сурадња целог народа, митинги, монстрпетиција, и том подобно; за радњу код круне пак не налазимо то за сходно. Монарх зна наше жеље, наша народна затевања; зна такође, да народ није од њи одустао; на конгресима, изборима посланика, путем јавни листва показао је он и жеље и живот свој — зато држимо, да сад, нарочито у време провизорија нити је нужно, ни саветно, да се читав народ покреће.

Наводи се истина као најсилнији аргуменат (основ) зато, да се сад са свом народном снагом радити ваља, јер ће доцкан бити, кад се министарство постави.

Ово предпоставља уверење, или бар надежду, да ће онда круна и нашу жељу као условије (Conditiō sine qua nōn) трансакције начинити, т. ј. да без тог неће министарство одобрити, а друго то би значило жељу нашу, да се без тога министарство не одобри.

Што се првог тиче, ту много треба плузије (или лаковерства), да мислимо, да би се од питања народности начинила conditiō sine qua nōn погодбе; престолна беседа нам је доказ. Политички покрет народа нашег могао би аустријској влади служити за средство пресије на Мађаре, да ове веће концесије за се принуди, али ако би маневар успео, ми би били цена погодбе; ако не би, Аустрија би и без нас или попустила, или Мађаре одбила, што би значило решити се за једну од главни противоборни система. При овом ће решењу њу руководити са свим други интереси, него обзира на нас, и друге народности. Ако би Мађаре одбили, ми не би томе узрок били, али би посиди odium, (омразу) због тога, који би се код либералнијег света

породно, тај би одим могао србској ствари и на истоку у обште шкодити.

Министарство још не значи губитак наш, и свакако је боље, него канцеларија и провизорија.

За акцију народа није и после доцкан, шта више таман је онда на месту, кад се уставан пут отвори.

Наша опасност не лежи у институцији министарства, него у каквоћи и програму министра, као што смо казали. Круни увек стоји на вољи, министре променути — узхтели се уважити глас нашег народа и други народности, то неће никад бити изјава наша доцкан; не уважили се, онда значи да се другчије министарство није ни хтело, а у том случају ако не помогне глас неколицине људи, и то, што су конгреска закључења позната, непоможе ни монстр-петиција.

Друго је пак према сабору. Према њему ваља ће подрепити, да су захтевања србски посланика израз јавног мишенија, и жеље народне, и ту опет не толико Мађара ради, који врло добро знаду да нисмо мртви, ни клонули, него другог света ради, који ће бити морални судија правде или неправде суграђана наши, и који ће нам с тим већма за право дати, што коректније, уставније поступали будемо, тако, да ни сенка неможе на нас пасти, да смо оруђе реакције, и пресије на Мађаре, да Аустрији и власти веће концесије учине.

У борби Мађара према Аустрији има нешто што, и нама као грађанима у прилог иде — овом нећемо сметати, само ћемо допуњавајући сећати и круну и њи, свако својим путем, на нас као народ.

С тога и протесту каквом неможе бити места — јер протестовати се неможе, што круна од овог или оног савет иште, до само јој се може молба и жеља изразити, да и наше људе саслуша.

Конгрес сад искида, прерано је; конгрес је србски своје рекао, и остало је на том, да краљ своје предлоге, а сабор своје закључење донесе, па ако измене буде се имао сазвати.

Из наведенога се види, шта ми из В. Бечкеречки закључења сад за уместно држимо: Да се посланици србски састану, и посаветују, и да свакако из њихове средине људи, који су круни приступни, Њег. Величаву молбу и жељу изразе, да и питање народности буде предмет преговора и програма министарства, које би се поставило, из чега сљедује, да се министарство питању народности наклоњено постави. Ово видимо држимо за уместно, и уставно коректно — не прејудукујући иначе закључењу србски посланика, којима народ треба па се поверава догле, док се не би уверио, да су свом задатку било умно, било морално недорасли — иначе ће бити хаос, и мутеж, у коме ће само други рибу ловити.

У горезложеном смислу изразили су се и Ст. Бечејски Срби на састанку, који уважавајући добру намеру В. Бечкеречки Срба, и посланика, нису ипак за пуно наши, даље у ствар упуштати, једино су жељу изјавили, у сваком случају из средине посланика Њег. Величаву предстане, и у горереченом правцу ствар народну препоручи.

Родољубиво, и уједино уставно чуство Вел. Бечкеречки Србаља, јамчи нам, да и они своју изјаву за жељу сматрају, којој ће посланици србски садржај форму, и правац дати.

САСТАНАК СРБАЉА, БИРАЧА

у Ст. Бечеју у србској читаоници 12. септембра.

Као што је познато, била је 11. септембра о. г. у Ст. Бечеју омладинска беседа. Омладина је на ову беседу особно позвала и посланика Ст. Бечејског, уредника овог листа. За исти је дан бечкеречки посланик позвао србске посланике на уг. сабору на договор, у сјед конференције, коју је са својим бирачима у Вел. Бечкереку држао. Од други посланика нико није дошао. Заступник Ст. Бечејски и онако би прилику свога присуства употребно на то, да се са својим бирачима поразговори, да види, да ли им је досадашњим радом жеље погодио, и какве би још жеље имали. Сад после бечкеречке конференције дужан је то био у већој мери учинити, и тако је своје бираче за 12. септ. на разговор и договор у читаоници замолио. Састао се приличан број без разлике партија, којих је при избору било.

После подуже дискусије сложиласмо се сви у том: да примимо ону мисао В. Бечкеречана, да се Срби посланици, и то не само из Угарске, него и из троједне краљевине што пре састану, и да не упуштајући се у даљи садржај закључења у Бечкереку, оставимо, да се посланици у том споразуму, шта би нам и на који начин у евом стадијуму и времену за наш политично-народни живот чинити ваљало, до ипак се као жеља скупљених изразило очекивање, да ће из средине посланика бити депутација одређена, која ће Њ. Величеству предетати, и замолити га, кад се већ пре повраћена устава са меродавним мађарским круговима неки преговори чине о том, какве ће се концесије Аустрији, т. ј. јединству Аустрије учинити, и за то се моралне гаранције траже, онда да на исти начин једна точка ти преговора и програма, на којих би се основу устав и министарство повратило, буде и питање народ-

ности у обште, и србско по особ, и то да Њ. Велич. тим више молимо, што у престолној беседи о народности није спомена било. Тим начином да се подејствује, али бар да се од наше стране учини што је могуће, да министарство буде тако, које ће успешном решењу питања о народностима наклоњено бити, и ово у свој програм пред круном и сабором примити. У обште је напоменути, да су сви гласови изразили у том смислу, да ми нисмо противу постављања одговорног министарства, као владе, која нам више гаранције за развита даје, него неодговорна канцеларија, или даје желити, да министарство буде тако, које ће и у том обзиру помирљиво бити, што зависи од самог Њ. Величавства, које по уставу саветнике своје бира, за то да је добро, да Њег. Величанству то представимо, што су Срби на то позвани и пре и без особитог позива чинити могли и требали.

ДОПИСИ.

р. Нови Сад, Имам да вам нешто немилу јавим. Село Лединци у Фрушкој Гори погорело је у две трећине, изгорела му је и црква. Рачуна се даље, да је пропало око 80.000 акова вина. У Черевиху изгорело је неких 25 кућа.

Погорелци у Лединцима у градој су штети; дужност је сваког брата Србина коме је Бог дао да и другоме помоћи може, да им се у невољи нађе. Амо се већ почињу купити прилози ради помоћи пострадаој браћи у Лединцима.

(И уредништво „Заставе“ примаће и па место одправљати прилоге за страдалце у Лединцима, и предаваће јавности све прилоге који му се у тој цели пошљу. Да учини почетак тим прилозима, оно даје од своје стране 10 фор. а. вр. Ур.)

Ћ. Тамишвар у септембру. — Прилика у згодно време употребљена — па још ако добру смера — има брзе а и врлене последице. Ова се истина већ хиљадама пута потврдила.

Кад почетком ове године поче се говорити, да наше народно позориште у материјалном обзиру рамље, и кад се све силе прикупише и на суерет појоше да злу том доскоче; онда се богме поче на све стране радити и мислити, откуд и како да се том јадном мезимчету што пре у помоћ притече.

Само кад се оће, све се може. Наравно да је у свакој прилици пуно поштено срце, али ведрост и трезвена глава. Ево дође мисао, ал дође и лепа крајцара „Напредак“ (пропелер) он је заслужи.

Управа напредка рече, сваки путник који на броду том путовати жели, за сваки пут, нека по 10 фор. плати, и тај новац да се народном позоришту даде.

Богме он за 4 месеца заслужи 100 фор. Ево имена ти путника а и приложника.

Алекса. Живановић трговац из Панчева 10 фор. Петар Ристић трг. из Панчева 5 ф. Милош Шоповић трг. из Панчева 10 ф. Ј. Марковић у двапут из Панчева 20 ф. Ђ. Велисарјевић из Панчева 10 ф. П. Јовановић из Панчева 10 ф. Ј. Обрадовић из Панчева 10 ф. Алекса Маринковић из Панчева 5 ф. Н. Д. Поповић из Панчева 10 ф. Тома Десотовић 10 ф.

За сада је „Напредак“ околико заслужио, а заслуживаће и даље. Он са својим радом може много допринети, јер он је некако најдубљи кладез, који се баш никако исципити неда.

Ми ћемо и у будуће, кадгод коју своту пошалемо, имена они родољубиви приложника јавности у „Застави“ предати.

Нека нам „Напредак“ све напреднији буде, а родољуби нам се хиљадили бог дао. — (И ову смо суму предали благајнику нар. позоришта г. Шевићу. У.)

П. У Крагујевац 11. септ. Семе што посвијаше у народу наши млади аностолци, својом скупштином у Новоме Саду, као да ће да уроди дивним плодом. Оно је и у нашој поностој Шумадији дало на плодну земљу; Крагујевчани су се одазвали омладини онако, како ће да се зарадује свако србско срце, како ће да се надимају преа у Србина, загрејана погледом, како народна свет надваљује дојаконшћу немарност и самозиварење, као и окореле предрасуде, што у ослобођеној Србији прву клиду друштвеног развита њеног угушити хтедохме; накратко, у кнежевини србској куцнуо је последњи час скупченом пределном животарењу, а настаје време величавствено родољубивости, која се уздиже до свести о човечанском братству. Јест, ми видимо јасније бели свет око себе, од како нам омладина својим сједињеним обштијем животу примера даде.

Никад у моме животу нисам се радије лаћао пера да што напишем, него у овој прилици, никад у моме веку небехам сведок чистијој србској слози и србској радњи, него данас у Крагујевицу.

А знате шта ћу да вам јавим? Хоћу да вам кажем да је у Крагујевицу 9. тек месеца држана прва беседа од како историја знаде за Крагујевац, и то, беседа давана не у цели једнога места, него у цели о б-

што ј. А наиме: прва крагујевачка беседа давана јеју част уједињеној омладини, а у корист књи-га што ће да их издаје омладинска дружина за народ србски.

Но да вам причам све по реду како је ишло. Г. Владан Ђорђевић, секретар „Зоре“, дошав на неколико дана овамо да посети своје сроднике, у договору са члановима овдашње читаонице предложи: да се у корист издавања омладинских књига, држи „Беседа.“ Овај предлог управо је из душе Крагујевчанима извађен, и они га као своју сопствену жељу прихвате. Артиљеријски капетан, г. Никола Петровић, уступи за држање беседе своју пространу собу, како би од улазница што више остало за издавање омладинских књига.

Колико је све живо у Крагујевицу приодуло око беседе, томе је јасан доказ доходак од беседе, а тај начисто износи 420 фор. (које од улазница, а које од прилога добровољних). Доходак тај послаће се београдском певачком друштву на руковање, као што је на скупштини омладинској у Новоме Саду решено, за таке доходе.

То је повчана добит од прве беседе крагујевачке; али је још драгоценија ова добит: што је истом беседом положен темељ умном и душевном напредовању нашем у овоме крају Шумадије.

Беседу је отворио г. Владан Ђорђевић речи, којом колико родољубски, толико јасно разложи значај беседа, и од колике просветне користи могу оне бити по народ. Говорник је вешто показао разлику између европских беседа и славенских беседа, па је у својем говору отворено ударио на западњачку поквареност и развратност, која је кроз небројане канале доведена и унета у наш домаћи и друштвени живот србски. Беседа г. Влад. Ђорђевића у свему је значајна за време у коме живимо, и заслужује да се и по ширим круговима простране Србадије чује.

Кад г. Владан сврши своју беседу, онда нам гђа Павловићева одсвира вешто на гласовиру Бетовна „Коцерт“, а затим настави кор у четири гласа „Величај душе.“ Иза тога декламоваху више њих извршене песме, све од наших поглавитих песника, па после се опет настави певање и свирање по програму и све вештачки. Али нас је једна песма, спевана г. Стеваном Каћанским, а декламована његовим сицићем, толико очарала, да морам о њој овде у неколико речи проговорити.

У тој песми набраја млади Српче беде и страдања свога милостивог рода, јадкује што није телом јаче да и оно прољева крвицу за народ и слободу, па са троцавајућим речима моли милостивог Богу за срећу народа свога. Песник је у тој песми издио своје одушевљење и бујно осећање за род и слободу, а песничка природа његова дала му је речи, да то своје осећање изрази живо, па је све то и сицић његов са чуством тако исказао, да се није могло без сузе чути кад млади Каћански декламова:

„Нејак сам мален — ох мили Богу!
Невешт сам јоште и познам много,
Али сам слуша од бабе мога
За јаде рода ми србскога.“
„Слуша сам врисак са мутне Дрине
Чуо сам јаук Херцеговине —
Од Пиша, Скадра и Призренграда
Како ми србско племе страда.“

Дете је целу песму двапут декламовало, и оба пута блистаху се у свачијим очима сузе осећања, која се педаду описати; у тако свечаном тренутку морао је сваки у дубљини душе осетити вредност беседа, осетити да само јавним састанцима и живим саопштавањем мисли, може се будити свест, која народ народом чини.

Пошто смо чули велику тугу маленога Српчета, ступи у средину сакупљеног збора управитељ оvd. читаонице, г. Радован Пенћ, те нам прочита депеше стигавше из разних крајева кнежевине и војводине, које нам донеше честитања, како од појединих лица, тако и од омладинских друштава. Све те изјаве и особито одушевљено честитање од стране к и к и н д с к е о м л а д и н е, и срдачне речи од карловачког кнеза, г. Радовановића, беху примљене са обштим радовањем. Кикиндска омладина споменувши у депеши грехе наших старих, пружа нам братску руку душевног уједињења. А кнез карловачки овако поручује:

„По свом раду припадате омладини. Само слагом уједињена у свему добром и неуморном радећи, може србска омладина као напредњачка странка народу користити. Браћо! досад готово највише писмо, певасмо, па и робовасмо. Сад у име Бога пренусмо озбиљније мислити и тежити да мисли остваравамо. Сретно дакле! Да је здраво и весело друштво читаонице! Живила уједињена омладина, живила напредњаци!“

Усред опште радости и патриотски усукљика, позва г. професор Пенћ сакупљени збор, да саслуша предлог, који подноси неколико чланова читаонице. Исти господици напоменувши рад уједињене омладине у Новоме Саду, и прочитавши оне закључке омладинске на основу којих намерава она радити за народ, — прочита и овај предлог, који у главноме саопштавамо:

1. Да се у Крагујевицу образује друштво, које да се зове „Шумадија.“

2. Као задатак друштву овом поставља се: да по-
диже и помаже књижевност српску у сваком обзиру.

3. Да негује позоришну уметност уобште, а на-
рочито да у Крагујевцу подигне позориште.

4. Да „Шумадија“ у себе прими и оно доброво-
љачко позоришно друштво, које је до сад у Крагујев-
цу постојало, и да рукује његовим капиталом (има у
готовини преко 3000 форинти).

5. Да се по могућству стара, да у Крагујевцу о-
снује празнична предавања, у којима да они чланови
„Шумадије“, који се осећају за то позвани, уче своје
суграђане: читању, писању, рачуну и најпре-
цим знањима.

6. Да сваке године даје по неколико беседа за
унапређење свога рада и на родољубиве цели.

7. „Шумадија“ да ступи у задругу с уједињеном
омладином српском, и да јој саопштава на главној скуп-
штини, свој годишњи рад.

Овај предлог подписао је одма њих 47 чланова, а
даље би решено, да се на основу изложених тачака
изради устав друштва, па да се овај на првој идучој
скупштини читаонице прочита а уколико потребно бу-
де попуни и дотера, па онда да се поднесе власти на
одобрење.

Кад се све то у лепој слози прими и усвоји, —
онда наста право српско весеље. Свака је породица
спремилa за беседу понешто закуске и рујнога вина,
као што се то чини на саборима код црква, па се у
друштву као у једној великој фамилији јело, пило и
наздрављало. Управитељ овдашње гимназије, г. Ђирић
наздравио је целокупној омладини, и желећи јој нај-
лепшег успеха у предузетој радњи, која ће, акобогда!
припомоћи препорођају свеколиког народа српског. А
г. Владан Ђорђевић напио је здравицу Крагујевцима,
захваливши им, у име свију младих другова, на показаном
родољубном помагану омладинскога рада и на ле-
пом саучешћу за обшти напредак Срба. Красно је би-
ло видети, како у нашем народу, уз пркос наметнутим
нам страним „системама“ живи још непрестано дух
братског и равноправног удруживања. На нашој бесе-
ди могао си видети, Србине брате, како се братски гр-
ле офицер и терзија, судија и чизмар, трговац и чинов-
ник, све деца једне мајке Србије, све браћа српска,
разним путевима, али једној мети тежућа.

Завршујем овај допис о првој „беседи“ у Крагу-
јевцу жељом: да се друштво „Шумадије“ утврди и не-
престане напредовати; корист од његова постанућа би-
ла би очевидно општа. А Бог би дао, да се и друга
места нашег отачанства угледају на рад свесних Кра-
гујевчана, који ево показаше на достојни начин да
појме позив грађана српских, и да знају у коме време-
ну живе.

Нико међу нама песме више двоумити о потреби
свестраног развитка народног. Ваља нам се умно и ду-
шевно челичити, ако смо ради да извршимо задатак,
који нам сама природа прстом показује. Стојећи на што
узвишенијој точки образовања, бићемо у стању да при-
носимо веће жртве на олтар народне будућности, при-
јањајући за правом и истинском просветом; негујући
ову, у нама ће се развити воља и снага за напредак, и
тад ћемо постати и душом и телом јаки, и неће се више
наши душмани моћи користити нашим незнањем да
би нам наудили, — ступајмо у име Бога напред путем
којим пођосмо, ради опште среће наше и наших пото-
мака, и ради узвишеног позива што га имамо да извр-
шимо на славенском југу!

У Сомбору 22. септ. У парници А. Ж. против
Ј. Н. због дужни 166 ф. 50 н. одсудио је 25. авг. 1866.
сл. варошки усмени суд у Сомбору оптуженога, да за
8 дана под теретом извршења грађану суму плата.
Пошто оптужени није на време платио, то као заступ-
ник тужитељев одем варошком судцу г. Михаилу Коц-
кару и заштем пресуду, да могу екзекуирати; на то
добилем одговор, да још записник није готов. Ја сам
морао 14 дана чекати док се записник није спремио,
па онда опет одем г. судцу и заштем пресуду. Сад
ми одговори, да ће ми издати пресуду, док само пре-
гледати записник. Сутра дан на моје поновљено питање
добилем исти одговор. Тако је ишло сваки дан до 21.
септ. Тај дан изјутра сретнем се са г. судцем и опет
запитах, шта је од моје пресуде, на што ми одговори,
да је наредио да се изда. Почем се око 11 сати уве-
рим да још пије издам записник, одем управо у собу
судцу. Но пре него сам имао кад казати, зашто сам до-
шао, дочека ме варошки судца г. Михаил Коцкар са
овим речима: „Шта ми толико досађујете, недате ми
мира ни новине да читам.“ Изненађен овом дочеку од-
говорим, да ја ништа не тражим што закон забрањује,
него иштем да ми се изда пресуда, јер има већ месец
дана од како је донесена. У даљем говору казао сам
и то, да сва одговорност на одвјетника пада, кад се
парница тако повлачи, па с тим ево поверење губимо.
„Лако вам се ту изговорити“ дода г. судца „кажете
да нисте могли пресуду добити.“ Ја рекнем, да се у
овом случају могу само онда оправдати, ако кривицу
на суд бацим; на које г. судца повиче: „а ви ме туж-
ите!“ и окрене ми леђа.

Овима речима треба објаснења. Мени је врло

Власник, издаваатељ и уредник др. Свет. Милетић.

жао што морам ово на видело изнети, али за одржање
моје части, а у обште части одвјетничке, држим да ће
ми свако одобрити, јер ми је намера, да колико толи-
ко принесем да се партајичност, то највеће зло, код
суда утамаи. Због тога сам и даље кораке учинио и
овај случај предпостављеној власти јавио.

Никола Лугумерски,
одвјетник.

Стране земље.

ФРАНЦУСКА. Пре неколико дана разгласи се о неком
чланку у париској „Патрији“ у коме пише о „обштоја-
в е р и а“ противу Француске. Тај чланак познат је сад од речи
до речи; ево какав је:

„Ако је већ вероватно да се извесне владе усађавају да
имају власти на средоземном мору, још извесније постаје то у-
сађавање кад се погледа на догађаје, којима се оно потврђује.
За сваког, који је способан да гледа и схваћа, неоспорно је да
су покрет који данас на Истоку влада, и немири који су Сици-
лији грозиле, одавно спрежени, да би се појавили у часу кад
им Европа неби могла на пут стати. Рачунало се на то, да ће се
Француска увући у аустријско-пруски рат, да ће се тај рат
продужавати докле докле се Француска за једну или другу
страну неби решила; даље, да ће Италија звати Француску у
помоћ противу победитељке Аустрије, да ће побеђена Прусија
наше жеље пробудити, или да ће пруски успех наш страх рас-
палити. Уображавало се да ће у страховити шкрипац зашати,
и да ће се царска политика неизбежно замрсити морати, тако да
ће се само силом оружја положај Француске изабавити моћи.
Све то — све је предвиђено, изузевши оно што се случило. По
царевој увиђавности и решењу Француска се није умешала у
рат, и отуд мир који до овог часа у средереди Европе влада.

„Али они који су уређивали антиконтиненталну заверу тако
су спремали извршење њихових планова, да га нису могли овако
брзо уздржати, као што је брзо победа Прусије са помоћу фран-
цуског посредовања пресекала аустријско-пруску свађу. Под-
коп, из кој је у течају европских бојева имао букнути пламен,
учињем је безбавним силом дипломатских успеха. Отуд разне
појаве које доживљујемо. Кажимо гласно што сваки у себи ми-
слимо: буна у Палерму, устанак у Кандији, немири који су ис-
крсли на другим тачкама турске царевине, честољубива агита-
ција у Грчкој, па и республикански покушај у Мексици, све је то
дело једне страховите завере, која се у предвиђању обштег по-
жара у Европи спрема. Буна у Палерму имала је два месеца
раније букнути. Тада би италијанска војска и на суву и на мору
забављена била. — Ионда би протекторат Инглеске у
Сицилији проглашен био!

„Устанак Кандије, који је спреман од грчке владе а спо-
тицан од Русије, требаше да затече Француску заплетену у
други рат, и час распадања турске царевине, са свију страна на-
паднуте, куцнуо би. Народи европске Турске искали би тада на-
ново протекторат Русије. Републиканци у Мексици подпомогани
из С. Америке опет би главу дигли, а Француска којој би самој
требао сви њени војници и сва њена флота, напустила би владу
пара Максимилијана. Сједињене с американке државе тада би
неспречно довршиле освојење Мехика.

Тако би немири континента послужили славољубивим теж-
њама трију великих држава, тежњама Инглеске у Сицилији, Ру-
сије у Цариграду, Америке у морском заливу од Мехика. И са
помоћу тих савеза брзо би се развила руско-американска за-
става на средоземном мору, и њена боје слиле би се са ингле-
ском бојом до овог дана, кад би се решило да се ова последња
одлучи, почем би се као сувешна сматрала од „провиђеничких“
пријатеља. Отворимо си очи, и уво, онда нам та страховита за-
вера, основана на градивним захтевањима и ватреној мржњи, по-
стаје тако јасна, као да ба нам је били открили само они који
су је спремали.

Нека нам се некаже да проповедамо немир и мржњу. Ми
неспомињемо никаког баука, као што прости људи тврде. Само
дела, и ништа друго него дела наводимо ми. Може бити даваће
се уверење, да је случај спремно ту паљевину у турској цар-
евини, и да су Бенедиктинци у Палерму једини спремачи немира
у Сицилији, да је популарност старог михиканског председника
ресублике једина привукла американке припомогаце. Нека би
то тако било! нека је случај. Али онда, кад случај може то уч-
инити што би хтели да учине противници мира у Европи, онда
морамо себи више него икад честитати кад видимо, да је држа-
вна мудрост једне владе, као што је мудрост Француске владе,
осујетила и игру случаја! Рецимо дакле, да међу свима сла-
вољубивим тежњама наша родољубивост нема законитије и пле-
менитије тежње него што је ова: сависине владати над положа-
јем и учинити да се данас сурва сва она ужасна зграда, која се
у мраку подигла противу начела, која је царство у Европи про-
гласило.“

Новије.

— Царском уредбом из Ишла од 3 окт. (21 септ.)
укида се изузетно стање у целој царевини.

— Из Флоренције телеграфичу да је италијан-
ска влада добила из Мјетакa адресу са 12.000 под-
писа у којој се иште да италијанска војска уђе у
Мјетке одма, чим Аустријанци оду.

— Из Новог Сада нам пишу да је у граду
Варадину колера настала, па се и у Н. Саду појавила;
донели су је војници, нарочито рањеници, које је ва-
рош на негу примила.

— Из Беча јављају, да је уговор о миру са Ита-
лијом подписан прејуче. Аустријска војска почиње
остављати мјетачке градове 9. окт. (по нов.)

— Из Париза се чује, да је порта дала вели-
ким силама неоспорне доказе да је устанак у Кандији
подстакнут од Русије. Услед тога Инглеска и Фран-
цуска учиниле су енергичне кораке противу руског
утицаја у Атини. Француска и инглеска влада радо-
вале би се од срца кад би Турци победили Хришћане
у Кандији. У томе је и политика њихова.

П О З И В.

П. Т.

На позив србских бирача мојих, из Вел. Бечкерекa,
којима се придружише и Срби Старобечејски, наставши
да је пуно учинити кораке у интересу народа
српскога, — част ми је позвати овим све п. т. по-
сланике Србе на сабору угарском и хрватском, да се
у име народне ствари потрудити изволе и дођу
у Нови Сад на приватан збор и договор, који ће се
држати овде 3 (15) октобра о. г.

У Новом Саду 17. (29.) септембра 1866.

Ђ. Стратимировић.

„Србобран“ устаје противу онога што је о њему
јављено у допису из бачког диштрикта, у 64. бр. „За-
ставе.“ Ми смо наново извештени, да је споменути до-
пис у 64. бр. нашег листа у свему истинит. Кад „Ср-
бобран“ додаје и оно што у допису нестоји, кад вели
да у допису пише, да је бечкеречки посланик, г. С., у
састанку“ говорно о „Србобрану“, што није истина
да је у допису речено: онда му слободно обарати свој
дометак. Он тумачи допис из бачког диштрикта као
увреду противу господина С.; и ту нема право, у ис-
том допису излаже се оно што јесте, а кад се казују
речи некога онако како су из његових уста истекле:
онда ми невидимо да ту има каке увреде за тога.

Из Београда смо примили један допис у ком
се тврди све оно што је у 58. бр. „Заставе“ ја-
вљено о мулазиму турском. Онај који је тај допис по-
слао, дужан је да нам се каже по имену ко је, те да
можемо употребити његово писмо. Уредништво.

Од г. Аркадије Николића, свештеника, из Баје
добилисмо подужи одговор на оно што је под знаком:
+ из Баје јављено у 60. бр. „Заставе.“ Одбијајући од
себе све што је противу њега речено, г. Николић по-
зива свог познатог противника да се поименце каже
ко је, те да види с ким посла има. Толико мислимо, да
смо дужни у интересу истине јавити из споменутог од-
говора г. Николића; а никако неможемо служити сво-
јим листом личној борби и у њеним неисцрпиви за-
себностима.

ПРИЛОГ НА СРБ. НАР. ПОЗОРИШТЕ.

Из Кикинде. Од једне беседе 380 форинти у
банкнотама, 4 дуката и један талир у сребру.

Примежба. Прилог од ланске беседе у своти
90 фор. стоји јављен у „Напредку“ од 3 окт. 1866.
У Новом Саду 18. септ. 1866. Београдац.

Славенски орган који излази у Бечу на немачком
језику под насловом:

„Die Zukunft“ (Будућност)

псвећава се од 1. окт. т. г., те ће излазити на већем
табаку, а сваки дан и у онаком правцу као и досада.
Тај лист служи начелу народности, уставности и на-
родно привредном напредку. Цена му је:

за годину 16 фор.

за по год. 8 „

за 3 мес. 4 „

за 1 мес. 1 фор. 40 нов.

Нове предплате примају се сваки дан.

„Цукунфт“ има особиту вредност са својих дописа
из свију важнијих предела како у Аустрији тако и на
страни.

Дукат . . . . . ф. 6.11.
Сребро . . . . . 127.50.

Стање Дунава 5' 2" преко 0 опада.

О Г Л А С И.

БРАЋА КЕКЕЦ

продају по најумеренијој цени: шећер, каву, као и разни ситни-
чарски еспап и боје

у својој новоуређеној трговини
У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ,

3—3 (у главној улици код „белог петла“, бр. 516.)

ТРГОГИНА ЗА

модни галантеријски и бели еспап

М. Р. СТОЈКОВИЋА

код „ЗЛАТНОГ ГРОЗДА“ у Новом Саду
учтиво препоручује и за свако доба године најновије ове ес-
папе: шенске огртаче, најбољег румбушког и креаског платна,
асталске салвате п чаршаве, завесе за прозоре, женске и мушке
врло добро шивене, кошуљ, фино филимове за кревет, сто и со-
бо. Велики избор женски и мушки шешира, зуавски кошуља и
плетени капа, особито лепо поша и сваковрсног галантеријског
еспапа; добри ципела и рукавица, и све за кућу потребне си-
тнице по најјестивијој цени.